

۱۵۴۷۵۹۱

پدیده‌های آسمانی در کلام وحی

در میان آسمان‌ها و زمین
نیست روشن‌تر از قرآن مبین

پدیده‌های آسمانی

در

کلام وحی

سرشناسه	: بابائی، محمدرضا، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور	: پدیده‌های آسمانی در کلام وحی / تألیف محمدرضا بابائی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم و فنون هوایی شهید ستاری، معاونت طرح و پژوهش، انتشارات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۵۳۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۷۵-۹۱-۴
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۴۷۹
موضوع	: قرآن - بررسی و شناخت
موضوع	: کیهان‌شناسی - جنبه‌های قرآنی
موضوع	: کیهان‌آفرینی - جنبه‌های قرآنی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ب ۲ ۹۵ ی / BP ۱۰۴
رده‌بندی دیب	: ۲۹۷/۱۵۹
شماره کتاب‌شناسی	: ۳۹۳۵۷۸۱

نام کتاب: پدیده‌های آسمانی در کلام وحی

تألیف: محمدرضا بابائی

ویراستار ادبی: منصوره کردی

طراح جلد: محدثه بابائی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۶

تعداد: ۱۰۰۰ جلد

ناشر: انتشارات دانشگاه هوایی شهید ستاری

چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه هوایی شهید ستاری

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

حق چاپ و نشر محفوظ است.

مرکز پخش: تهران - بزرگراه آیت الله سعیدی - خیابان دانشگاه هوایی - دانشگاه هوایی شهید ستاری

تلفن: ۶۶۶۳۰۱۱۱ - ۶۴۰۳۲۰۲۴

کد پستی: ۱۳۸۴۷۳۴۱۱

رسول اکرم (ص) اوقات فراغت را به تامل و تفکر در موجودات جهان می‌گذرانید و هر سال مخصوصاً در ماه مبارک رمضان در قلّه کوه حرا به دور از غوغای شهر، به تدبیر درهستی و پدیدآور گیتی می‌پرداخت، گویا چنین فکر می‌کرد که: آیا چنانکه بت پرستان مکه و منکرین خدا می‌پندارند!! این کاخ با شکوه آفرینش فاقد طراح و مهندس چیره دست تواناست؟! خیر، ابداً چنین چیزی ممکن نیست، این اختران روزنده آسمان، و این منظومه‌های گوناگون و کُرّات متعدد، این آسمان و نبات، - ماد حیوان انسان و بالاخره آنچه در این گیتی پهناور وجود دارد با همه تشکیلات و قوانین سازمان بی‌مانند و پر از اسرار و لطائف، همه و همه از وجود خلاق توانا و حکیم دانای مدبری سخن می‌گویند و از عظمت و جلال خالق خویش حکایت می‌کنند اگر من این موضوع را با بت پرستان مکه در میان نهم، شاید با شگفتی از من بپرسند. آخر خدا، تو کجاست؟ و از چه چیز و به چه شکل ساخته شده است؟ آیا از هُبُل، خدای عقیقی ما که سرنوشت همه به دست زرین اوست زیباتر و مهم‌تر است. آیا مانند سایر خدایان کوچک، چندان، عظمت ندارد؟ چه اندیشه محدود و چه فکر پستی، خدای ناپیدای من، در همه جا و همراه با همه چیز است، در سراسر وادی پُرسا، کائنات، در درون امواج دریاها در قعر اقیانوس‌ها، در آغوش ابرهای آسمان، در میان سایه سیاه شامگاهی و انوار درخشنده بامدادی، در عرصه بیکران خلقت و صفا بی‌پایان طبیعت که از حد فکر وسیع‌تر و از دامنه نگاه دورترند. خدای من، پدید آورنده درختان و میوه‌های گوناگون با طعم‌های بی‌شمار، حیوان؛ و انسان است که خلیفه او و شاهکار جهان آفرینش است، و او مدبّر توانای جهان پهناور است. جمله موجودات و عناصر گیتی را زبانیست که با بیانی رسا با خالق خویش راز و نیاز می‌کنند و توجه عقول بیدار و افکار سالم را به پدیدآور گیتی جلب می‌نمایند.

چنانکه در بخشی از آیه ۴۷ سوره مبارکه اسرا می‌فرماید: «وَلَكِنْ لَا تَقْهُونَ تَسْبِيحَهُمْ» و لیکن شما تسبیح آن‌ها را فهم نمی‌کنید» چنانکه در ادبیات غنی فارسی نیز به آن اشاره و سعدی بیان می‌دارد که «یرگ درختان سبز در نظر هوشیار، هر ورقش دفتری است معرفت کردگار» ای خداوند بزرگ، ای حقیقت حقائق، ای آفریدگار حیات، ای قبله پُر جلال، ای فرمانروای جهان، ای خدائی که طبیعت با همه بزرگی خود پیوسته از توانایی تو داستان می‌گوید و با این همه جز خورشید از خرمن بیکران وجودت را وصف نمی‌کند. ای هستی‌بخش هستی و ای آفریننده نوانا که هیچ صفتی جز «لایتناهی» عظمت و جلال تو را وصف نمی‌نماید ای خالق مهربان، کرباد دیدگان کوتاه‌بینی که تو را نمی‌بیند. راستی آیا این مردم جاهلی که در برابر تو، عزّی و هُبَل و غیره سر تعظیم فرود می‌آورند و به عنوان خداوند آن‌ها را می‌پرستند هیچ در ماهیت خدایان مصنوع خود فکر کرده‌اند؟! آیا ممکن است این خدایان و شاخ و برگ و شر باشند؟! محمد (ص) سال‌ها بدین منوال فکر می‌کرد و به دیده استهزاء به مردم بت‌پرست می‌نگریست او می‌دانست که از این بت‌ها کاری ساخته نیست و آن‌ها جمادی بیش نیستند و این جهان پهناور را خالق مدبری و حکیم و توانا پدید آورده، همیشه زنده و پاینده است لذا همواره با خدای حَیّ و سمیع خود مبادرت می‌کرده از او هدایت و نصرت می‌خواست در آن محیط خاموش و آرام بیرون می‌آمد با پروردگار دانای قدیر به راز و نیاز مشغول بود جذبات روحانی چنان او را به عالم ملکوت توجه داده بود که کمتر به زندگانی مادی می‌پرداخت. او همچنان به برنامه خود که تفکر و تدبیر در عالم هستی و عظمت هستی‌بخش گیتی بود ادامه می‌داد، تا به چهل سالگی رسید در ماه رمضان سال ششصد و ده میلادی در حالی که با معبود خود به مناجات مشغول بودند، از جانب پروردگار وحی بر او نازل شده، به نبوت مبعوث

شد. آن وحی، «قرآن مجید» معجزه ابدی پیغمبر اسلام بوده که در خلال بیست و سه سال دو ثلث آن، در مکه مکرمه و یک سومش در مدینه منوره ابلاغ شد. علی (ع) می‌فرمایند: قرآن چراغی است که هرگز خاموشی ندارد و پناهگاهی است که در آن استوار و اقیانوسی است از معارف و تعالیم آسمانی که ژرف آن پیدا نگردد، کسی با قرآن نمی‌نشیند مگر آنکه از جهالت و نادانی کاسته شده هدایت و رستگارش افزایش می‌یابد.

در قرآن دانش آینده و اخبار پیشینیان، و داروهای دردهای نادانی و گمراهی و نظم و ترتیب جامع بشریت است. در قرآن علوم است که اخیراً پس از چهارده قرن در اثر پیشرفت دانش جدید، برخی از معانی آن واضح گشته است. عبارات جذاب و دلپذیر آن بی‌نظیر است و بلاغتش غیرقابل تقلید است. پس از گذشت صدها سال همچنان به درآوتن استثنای باقی مانده و با بلاغت و شیوایی و حقیقت خود قلب میلیون‌ها انسان را تسکین داده است.

بخشی از اشارات قرآن مربوط به جو و عوامل جوّی و آسمانی است؛ سلسله حوادث بسیار مهمی، در جوّی که زمین را احاطه کرده (معمولاً تا ارتفاع ۱۲۰۰۰ متری از سطح زمین) رخ می‌دهد. تقریباً در بیش از ۱۰ آیه قرآن از باد، ابر، باران و تگرگ و امثال آن مستقیماً سخن به میان آمده است.

اگر باد نمی‌وزید و هوا همانند یک حوض آب کاملاً آرام و بدون تلاطم و مطلقاً ساکن بود، در هیچ نقطه‌ای از کره زمین امکان زندگی برای بشر وجود نداشت؛ زیرا در صورت عدم تحرک هوا و وزش باد ابری تشکیل نمی‌شد، بارانی نمی‌بارید، گیاهی نبود، حیوانی نبود، انسانی نبود و حیاتی به منصّه ظهور نمی‌رسید. دانشی که به بررسی این پدیده‌ها می‌پردازد «هواشناسی» گویند.

برای دانشمندان هزار سال پیش، مطالعه بر روی ابرها بسیار مشکل می‌نمود و شاید این افراد گاهی به دلیل آنکه می‌دیدند که ارتفاع بعضی از ابرها از کوه‌ها هم پایین‌تر می‌آیند، ناچار به بالای کوه‌ها می‌رفتند تا بتوانند وضع ابرها را آن نقطه مشاهده

کنند. بوعلی سینا می‌گوید «من مکرر خودم در نقاط مرتفع شاهد آن بودم که ابرها از نظر ارتفاعی پایین‌تر از من بودند»؛ یا در موردی دیگر در بیان نحوه تشکیل ابر در یکی از نوشته‌های خودش بیان می‌دارد «در یکی از مسافرت‌ها این مطلب برای من روشن شد که ابر گاهی از خود هوا به وجود می‌آید» چون پیشینیان او معتقد بودند «ابر فقط و فقط بخار آب است» او می‌گوید: «من عقیده‌ام این شد که گاهی خود هوا هم تبدیل به ابر می‌شود و نه فقط بخار آب»؛ موضوعی که امروز بسیار بدیهی می‌نماید.

علم هواشناسی هم مانند همه علوم دیگر به تدریج توسعه پیدا کرده است و مخصوصاً در دوران ۱۸ و ۱۹ میلادی و به ویژه بعد از اختراع و کشف تجهیزات جدید نظیر مانواژه، رادارهای هواشناسی و آبرایانه‌ها، شناخت حوادثی که در جوّ به وقوع می‌پیوندد، برای دانشمندان بسیار آسان‌تر شده و به تبع آن کشفیات تازه‌ای در زمینه ابر و باد و باران - اصل شده است.

قرآن تعبيرات زیبایی در زمینه ابر و باران، تگرگ و غیره دارد که با توجه به کشفیات جدید، شگفت‌انگیز است. کلام نورانی وحی با بیان مطالب متفاوت، هدف خاص خود را دنبال می‌کند اما همیشه و در هر موضوعی توحید را جستجو می‌کند، و در صدد آن است تا یک پل و یک راه ارتباطی میان انسان و خدا برقرار کند. تعبيراتی که قرآن در این موارد ارائه نموده برای کسانی که با تحقیقات علمی این عصر آشنا هستند بسیار اعجاب‌آمیز بوده و انسان را به حقیقت دچار شگفتی می‌سازد. مواردی که حتی تا قرن اخیر نیز بشر از آن آگاه نبوده و هم‌اکنون این تعبيرات نورانی دل هر روشنفکری را به خود معطوف می‌دارد. برای درک بهتر هرچه بیشتر خوانندگان در این نوشتار ابتدا با استفاده از آخرین منابع و مستندات متنی، صوتی و تصویری در دسترس، در هر یک از زمینه‌ها ابتدا به بیان یافته‌های علمی مرتبط با جوّ و پدیده‌های جوّی پرداخته شده و سپس از اشارات قرآن کریم در آن زمینه سخن به میان آمده است. در این راستا و به منظور طبقه‌بندی مطالب،

هر فصل به یکی از مباحث متفاوت (آسمان، خورشید و ماه، روز و شب، شرق و غرب، طلوع و غروب، سایه و آفتاب، تاریکی و روشنایی، صبحگاهان و شامگاهان، باد، ابر، بارش و صاعقه) اختصاص یافته است.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

فصل اول

آسمان نزدیک و آسمان دور

صفحه	عنوان
۲	۱ گسترده‌گی جهان.....
۳	۲ آسمان.....
۱۰	۳ ساخت آسمان.....
۱۴	۴ آسمان در قرآن.....
۱۷	۵ آفرینش آسمان.....
۲۱	۶ دوران‌های آفرینش آسمان.....
۲۵	۷ شکافته شدن آسمان.....
۲۶	۸ بیهوده نبودن آفرینش آسمان.....
۲۷	۹ عظمت آسمان.....
۲۸	۱۰ گسترده‌گی آسمان.....
۳۲	۱۱ پیوستگی آسمان.....
۳۳	۱۲ طبقات آسمان.....
۳۵	۱۳ آسمان مادی.....
۳۶	۱۴ آسمان معنوی.....
۳۷	۱۵ قانونمندی آسمان.....

- ۳۸..... (۱۶) ارتفاع آسمان
- ۳۹..... (۱۷) قوام آسمان
- ۴۱..... (۱۸) صعود به آسمان
- ۴۳..... (۱۹) سقف آسمان
- ۴۹..... (۲۰) سوگند به آسمان
- ۵۲..... (۲۱) ستون‌های آسمان
- ۵۵..... (۲۲) توج‌های آسمان
- ۶۳..... (۲۳) مرزهای آسمان
- ۶۴..... (۲۴) درب‌های آسمان
- ۶۸..... (۲۵) کلیدهای آسمان
- ۶۹..... (۲۶) نگهبانان آسمان
- ۷۴..... (۲۷) بازگرداندگی آسمان
- ۸۱..... (۲۸) تسبیح آسمان
- ۸۵..... (۲۹) فرمانبرداری آسمان
- ۸۶..... (۳۰) آسمان سرچشمه بارش
- ۸۸..... (۳۱) آسمان جایگاه نزول رزق و روزی
- ۹۱..... (۳۲) آسمان نظرگاه انسان و جایگاه پرواز پرندگان
- ۱۰۱..... (۳۳) آسمان عامل تفکر
- ۱۰۲..... (۳۴) آسمان دارای چین و شکن
- ۱۰۴..... (۳۵) تسلیم و تسخیر آسمان
- ۱۰۴..... (۳۶) آسمان و نزول عذاب

- ۱۰۶..... (۳۷) گریه آسمان
- ۱۰۷..... (۳۸) سرانجام آسمان
- ۱۱۴..... (۳۹) ستارگان آسمان

فصل دوم

خورشید و ماه

- ۱۲۴..... (۱) خورشید و ماه
- ۱۲۷..... (۲) خورشید و ماه در قرآن
- ۱۲۷..... (۳) آیت بشارت بودن خورشید و ماه
- ۱۲۸..... (۴) تسخیر خورشید و ماه
- ۱۳۱..... (۵) نظم موجود در گردش خورشید و ماه
- ۱۴۵..... (۶) فواید خورشید و ماه
- ۱۴۷..... (۷) چراغ خورشید و ماه منیر
- ۱۵۱..... (۸) سجده خورشید، ماه و ستارگان
- ۱۵۱..... (۹) سرانجام خورشید و ماه

خورشید در قرآن

- ۱۵۳..... (۱) تابش و روشنایی خورشید
- ۱۵۷..... (۲) پرستش خورشید
- ۱۵۸..... (۳) قرارگاه خورشید
- ۱۵۹..... (۴) سرانجام خورشید

ماه در قرآن

- (۱) ماه ۱۶۱
- (۲) تأثیرات ماه ۱۶۳
- (۳) طلوع و غروب ماه ۱۶۸
- (۴) تعداد ماه‌ها ۱۶۹
- (۵) نالای ماه ۱۷۰
- (۶) تشخیص نالای ماه ۱۷۰
- (۷) منزلگاه‌های ماه ۱۷۴
- (۸) سوگند به ماه ۱۷۵
- (۹) سرانجام ماه ۱۷۵

فصل سیم

باد

- (۱) باد در خاطرات ۱۸۲
- (۲) فشار هوا ۱۸۳
- (۳) باد ۱۸۶
- (۴) انواع باد ۱۹۳
- (۵) باد در قرآن ۲۱۰

جلوه‌های حیات بخش باد

- ۶) بادهای آیت الهی..... ۲۱۱
- ۷) تغییر مسیر بادهای..... ۲۱۱
- ۸) باد عامل حرکت ابرها..... ۲۱۵
- ۹) بشارت‌گری بادهای..... ۲۱۷
- ۱۰) باد عامل لقاح گیاهان..... ۲۲۵
- ۱۱) باد عامل پیروزی بر دشمنان..... ۲۲۶
- ۱۱) تشبیه به قدرت باد..... ۲۲۸
- ۱۳) باد ، و - بخت کشتی‌ها..... ۲۳۰
- ۱۴) مرکبی از جنس باد..... ۲۳۲
- جلوه‌های عذاب‌آور باد
- ۱۵) بادهای گرم و سوزان..... ۲۳۶
- ۱۶) بادهای سرد و سوزان..... ۲۳۹
- ۱۷) توفان عذاب بر قوم بنی اسرائیل..... ۲۴۵
- ۱۸) خاکستر و تندباد..... ۲۴۶
- ۱۹) توفان در دریا..... ۲۴۷
- ۲۰) توفان شن در خشکی..... ۲۵۰
- ۲۱) عمل کفرآلود و غبار هوا..... ۲۵۲

فصل چهارم

ابر

- ۱) ابرها بازیگران نمایشنامه هوا..... ۲۵۸

- ۲) نحوه تشکیل ابر..... ۲۵۹
- ۳) انواع ابر در آسمان..... ۲۶۰
- ۴) رنگ ابرها..... ۲۶۱
- ۵) ابر و بارش..... ۲۶۱
- ۶) ابرهای شب‌درخش..... ۲۶۲
- ۷) ابرها در قرآن..... ۲۶۲
- ۸) ابرها آیت الهی..... ۲۶۴
- ۹) فرایند تشکیل ابر..... ۲۶۵
- ۱۰) حرکت، گشایش و تراکم ابرها..... ۲۷۱
- ۱۱) ابرهای باران‌زا و سیلاب‌ساز..... ۲۷۳
- ۱۲) ابرهای سایه‌دار..... ۲۷۶
- ۱۳) ابرها، کوه‌های شناور..... ۲۸۲
- ۱۴) کوه‌هایی در حال حرکت با تندی حرکت ابر..... ۲۸۳
- ۱۵) شکافته شدن ابرها..... ۲۸۳
- ۱۶) ابرهای متراکم..... ۲۸۴
- ۱۷) سوگند به ابرها..... ۲۸۹

فصل پنجم

بارش

- ۱) بارش..... ۲۹۴
- ۲) چرخه آب..... ۲۹۴

- ۳ انواع بارش و نمادهای آن..... ۳۰۰
- ۴ بارش در قرآن..... ۳۰۶
- ۵ اهمیت باران در قرآن..... ۳۰۸
- ۶ چگونگی پیدایش باران در قرآن..... ۳۰۹
- ۷ باران نشانه قدرت پروردگار..... ۳۱۴
- ۸ زمان نزول باران..... ۳۱۷
- ۹ پاک‌کنندگی باران..... ۳۱۷
- ۱۰ باران مایه برکت..... ۳۱۸
- ۱۱ آبی پی در پی و تراوان..... ۳۱۸
- ۱۲ حیات‌بخشی باران..... ۳۲۰
- ۱۳ تشبیه به باران..... ۳۳۷
- ۱۴ روزی‌بخشی باران..... ۳۴۱
- ۱۵ باران در صحنه نبرد..... ۳۴۳
- ۱۶ باران عامل امتحان و عذاب..... ۳۴۵
- ۱۷ بارشی غیر از باران از آسمان..... ۳۴۹
- ۱۸ بارش کرم از آسمان..... ۳۴۹
- ۱۹ بارش سنگ و آهن در سبیری..... ۳۵۰
- ۲۰ سقوط سنگ آسمانی در صحرای آریزونا..... ۳۵۱
- ۲۱ سحابی‌ها..... ۳۵۳
- ۲۲ بارش شهابی..... ۳۵۳
- ۲۳ بارشی غیر از باران از آسمان در قرآن..... ۳۴۹

فصل ششم

شب و روز

شب

- (۱) سوگند به شب..... ۳۶۴
- (۲) سوگند به روشنی آمیخته با تاریکی در آغاز شب..... ۳۶۷
- (۳) آرایش شب..... ۳۶۸
- (۴) پوشش شب..... ۳۷۰
- (۵) تاریکی شب..... ۳۷۰
- (۶) خوردن و آشامیدن در شب..... ۳۷۰
- (۷) شب پُر برکت..... ۳۷۱
- (۸) سیر شبانه..... ۳۷۱
- (۹) هجرت شبانه..... ۳۷۱
- (۱۰) شب‌زنده‌داری..... ۳۷۲
- (۱۱) تسبیح شبانه..... ۳۷۳
- (۱۲) شب قدر..... ۳۷۴
- (۱۳) موجودات شرور در شب..... ۳۷۵
- (۱۴) تشبیه به سیاهی شب..... ۳۷۶
- (۱۵) ستارگان راهنمای شب..... ۳۷۷
- (۱۶) موعد شب..... ۳۷۸

روز

۳۷۸..... (۱۷) سوگند به روز.....

شب و روز

۳۸۳..... (۱۸) آفرینش شب و روز.....

۳۸۴..... (۱۹) آیت و نشانه بودن شب و روز.....

۳۸۶..... (۲۰) تاریکی شب و روشنایی روز.....

۳۸۶..... (۲۱) سایه پرده شب بر روشنایی روز.....

۳۸۷..... (۲۲) یکسانی شب و روز در برابر قدرت خداوند.....

۳۸۷..... (۲۳) اختلاف شب و روز.....

۳۸۸..... (۲۴) وعده سه شبانه‌روزی.....

۳۸۹..... (۲۵) انفاق در شب و روز.....

۳۸۹..... (۲۶) شب و روز وسیله شمارش سال و حساب.....

۳۹۰..... (۲۷) تسخیر شب و روز.....

۳۹۱..... (۲۸) آسایش شبانه و تلاش روزانه.....

۳۹۲..... (۲۹) دعوت شبانه‌روزی انبیا.....

۳۹۲..... (۳۰) توالی شب و روز.....

۴۰۰..... (۳۱) چرخش زمین، آغاز شب و آغاز روز.....

۴۰۱..... (۳۲) تسبیح صبحگاهی و عصرگاهی کائنات.....

۴۰۲..... (۳۳) تسبیح صبحگاهان و شبانگاهان.....

۴۰۳..... (۳۴) اوقات نماز.....

- ۴۰۸..... (۳۵) مسافرت در شب و روز.....
- ۴۰۹..... (۳۶) تشبیه به سرعت سپری شدن شب و روز.....
- ۴۱۰..... (۳۷) وقوع عذاب در شب و روز.....

فصل هفتم

مشرق، مغرب، طلوع و غروب

- ۴۱۹..... (۱) مشرق و مغرب در قرآن.....
- ۴۲۵..... (۲) طلوع و غروب.....
- ۴۳۲..... (۳) طلوع و غروب و شید در قرآن.....
- ۴۳۳..... (۴) تسبیح پروردگار در هنگام طلوع و غروب.....
- ۴۳۷..... (۵) صبحگاهان.....
- ۴۴۲..... (۶) نزول عذاب در صبحگاهان.....

فصل هشتم

صاعقه و رعد و برق

- ۴۴۸..... (۱) صاعقه یا آذرخش.....
- ۴۵۵..... (۲) ویژگی‌های آذرخش.....
- ۴۵۸..... (۳) صاعقه در قرآن.....
- ۴۵۹..... (۴) تسبیح رعد.....
- ۴۵۹..... (۵) بیم و امید برق.....

- ٦ تشبیه به صاعقه..... ٤٦٢
- ٧ صاعقه و نزول عذاب..... ٤٦٣

فصل نهم

نور، سایه، تاریکی، روشنایی، سراب، رنگین کمان و شفق قطبی

نور

- ١ نور یزید..... ٤٧٨
- ٢ فواید و مزاای نور خورشید برای انسان..... ٤٨١
- ٣ نور هدایت در قرآن..... ٤٨٢
- ٤ آفرینش ظلمت‌ها از نور..... ٤٨٤
- ٥ تشبیه هدایت الهی به نور..... ٤٨٨
- ٦ کتاب الهی به نور..... ٤٩٣
- ٧ تاریکی‌ها..... ٤٩٤
- ٨ تمایز تاریکی‌ها از روشنایی..... ٤٩٦
- ٩ هجرت از تاریکی‌ها به نور هدایت..... ٤٩٨
- ١٠ نور مادی در قرآن..... ٥٠٠

سایه

- ١١ سایه..... ٥٠١
- ١٢ مزایای سایه..... ٥٠٢

- ۵۰۵..... (۱۳) سایه در قرآن.....
- ۵۰۶..... (۱۴) گسترش سایه.....
- ۵۰۸..... (۱۵) تسبیح سایه‌ها.....
- ۵۰۹..... (۱۶) سایه‌های دائمی.....
- ۵۱۰..... (۱۷) سایه‌های رحمت.....
- ۵۱۱..... (۱۸) سایه‌های عذاب.....
- ۵۱۳..... (۱۹) سایه آرامبخش از سایه عذاب.....
- ۵۱۳..... (۲۰) سایانی از کوه.....

سراب

- ۵۱۳..... (۲۱) سراب.....
- ۵۱۵..... (۲۲) چگونگی تشکیل سراب.....
- ۵۱۷..... (۲۳) سراب در قرآن.....
- ۵۱۸..... (۲۴) رنگین کمان.....
- ۵۲۲..... (۲۵) شفق قطبی.....

منابع